

МИЛОВАН ТРБОЈЕВИЋ*

Академија за националну безбедност
Београд

УДК 351.78:338(497)

Прегледни рад
Примљен: 18.12.2019
Одобрен: 18.01.2020
Страна: 391-402

КОРПОРАТИВНА БЕЗБЕДНОСТ НА ПРОСТОРУ ЗАПАДНОГ БАЛКАНА

Сажетак: Појава корпоративне безбедности везује се за одређене друштвене токове који су условљавали потребу за стварањем и успостављањем одговарајуће заштите привредних субјеката. У данашњим условима пословања корпоративна безбедност је једна од пословних функција. Она, као субјект безбедности, подразумева успостављање одговарајућег система заштите корпорације од свих облика угрожавања, односно безбедност власништва, људи и капитала. Савремено пословање са собом носи одређену дозу ризика за корпорацију, а управо један од задатака корпоративне безбедности је његова процена, што представља основу успешног пословања.

Корпоративна безбедност је значајна за државе у транзицији, као и оне које претендују на чланство у Европској унији, а од изузетне је важности за земље Западног Балкана, чији развој добрим делом зависи од страних компанија и њиховог доласка на наведени простор. Проблеми заштите компанија манифестују се у томе, што се облици и извори угрожавања перманентно мењају, а то захтева велика материјална издавања и адекватна знања за њихово разумевање и праћење.

Имајући то у виду, предмет овог рада је истраживање и критичка анализа настанка и развоја корпоративне безбедности, њене функције и стање на простору Западног Балкана. Наиме, облици угрожавања безбедности компанија могу бити различити, међутим специфичности наведене области су скоро идентичне за све земље Западног Балкана.

Кључне речи: корпоративна безбедност, компанија, ризици, држава, Западни Балкан

Увод

Савремено поимање безбедности карактерише транзиција њеног традиционалног схватања у друштву, посебно у глобализацији економије, како на националном, тако и наднационалном нивоу. Крајем хладног рата, дошло је до значајне промене у схватању и безбедносној пракси, односно тада је човек постао центар безбедносних анализа и проширено је схватање безбедности и

* trbojevicmilovan1@gmail.com

на невојна питања привредног развоја. У том контексту обликовање будућег транснационалног развоја одвија се у правцу да полуге моћи буду у рукама великих корпорација, а што захтева и нову концепцију безбедности од индивидуалне до националне и глобалне.

Транзиционе земље Западног Балкана, у својој ближој историји доживеле су слом социјалистичког друштвеног и привредног система, а поједине и грађанске ратове ради поделе територија и формирања нових држава. Насупрот томе, богате државе нису имале потребу за радикалним мењањем своје власничке и институционалне области, већ су реформе усмериле у правцу прилагођавања и неутралисања изазова ризика и претњи који су продукт, пропасти хладноратовских подела или процеса глобализације. Дакле, садашње земље Западног Балкана у процесу транзиције настоје да уреде свој државни и економски систем по моделу високо развијених западних демократија. Тај процес још није завршен и за собом оставља веома тешке последице (Стајић, 2008:54-70).

У данашњој цивилизацији, безбедносни изазови, ризици и претње по половање великих економских система у значајној мери су еволуирали у односу на опасности које су биле изражене у ближој прошлости. Наиме, актуелни ток промена продукт је глобалних процеса који су захватили све друштвене сфере. То захтева да се сви привредни субјекти, а посебно велике компаније морају много више бавити проблемима безбедности, уколико желе да опстану у пословном свету. Дакле, промене које су продукт глобализације у економској сфери захтева да се сви безбедносни аспекти једног привредног субјекта/корпорације повежу у целину, коју данас познајемо као корпоративну безбедност. Она има за циљ да осигура безбедност свих виталних вредности компаније. У државама Западног Балкана, начин функционисања корпоративне безбедности веома је сличан, међутим постоје значајне разлике у правној сфери која регулише ову област.

Настанак и развој корпоративне безбедности

Настанак и развој корпоративне безбедности условила је потреба за успостављањем заштите економских субјеката. Наиме, почетком XIX века, отпочео је динамичан привредни развитак који је значајно променио дотадашње економске, друштвене и политичке односе на светском нивоу. Тај процес променио је начин тадашњег живота и понашања становништва, како у руралним, тако и у урбаним срединама, а пре свега њихов однос према капиталу. „Приватни капитал је морао наћи модел заштите да остане заштићен од стране оних који би да га угрозе, а да би могао да се развија, расте и шири на све већа пространства и запошљава све више радника који би својим радом створили све већи вишак вредности” (Стајић, 2008:25). Дакле, једне од основних карактеристика капитала, су његова тежња да се увећава и да истовремено буде заштићен, што је условило потребу за настанком и развојем функције корпоративне безбедности.

Први теоретичар који је дефинисао заштитну функцију пословних система, био је познати француски аутор Анри Фајол (Henry Fayol, 1841-1925). Он је поставио основе система управљања који су били актуелни током читавог XX века, а и данас у многима утичу на менаџмент активности савремених компанија. Тако је у процесу достизања компанијских циљева дефинисао шест различитих менаџерских активности, међу којима и обезбеђење, као функцију заштите компанијске имовине и добара (Стевановић, Стајић, 2015:61-62).

Услед значајних друштвено-економских промена које су од тада до данас наступиле, тадашња и садашња корпоративна безбедност деле само основну намену, а то је заштита имовине и добара економских субјеката, док је целокупан приступ и методологија рада условљена савременим пословним процесима. Нема дилеме да су садашње корпорације угрожене него раније, пре свега због радикалних друштвено - економских промена које су се догодиле крајем 20. и почетком 21. века, посебно у земљама у транзицији. У том контексту треба поменути и све већи број група, појединаца и организација које имају различит интерес (политички, економски, верски итд.) да угрозе опстанак корпорација.

Поред послова физичког и техничког обезбеђења имовине, људи и пословања, неопходно је да корпоративна безбедност обухвати и друге сегменте безбедности (заштиту од пожара, процену ризика, заштиту безбедности и здравља запослених итд.). Из овога произлази да се у привредним субјектима треба објединити све послове који се односе на безбедност и заштиту. Због тога је корпоративна безбедност у данашњим условима постала стратешка функција привредних субјеката и она дефинише интегрисну безбедносну политику корпорације и исту спроводи у пракси (Триван, 2012:84-85).

Појам и функције корпоративне безбедности

У теорији безбедносних наука постоји неслагање у појмовном дефинисању корпоративне безбедности, а тиме и у погледу њених садржаја. У том контексту наводимо дефиниције: професора Љубомира Стајића, „приватна (корпоративна) безбедност је планска, организована и на закону заснована самостална или заједничка делатност и функција организација, приватних и(или) професионалних агенција, усмерених на сопствену заштиту или заштиту других, као и заштиту одговарајућих лица, простора, објеката, пословања или делатности, а који нису покривени ексклузивном заштитом државних органа” (Стајић, 2008:383) и Слободана Марковића, „корпоративна безбедност као подсистем националне безбедности и чинилац тзв. цивилне безбедности представља део безбедносне структуре са скупом друштвених циљева, који усмеравају пословне активности привредних субјеката и мере њихове друштвене одговорности у складу са стандардима и законом” (Марковић, 2007:21).

Из прве дефиниције видљиво је да аутор поистовећује приватну и корпоративну безбедност, што је неприхватљиво, између осталог, јер приватна безбедност обухвата далеко шири садржај од корпоративне безбедности, а у

дефиницији коју је понудио Марковић не види се садржај корпоративне безбедности.

Надаље, Милан Милошевић тврди да је корпоративна безбедност по дефиницији интегрисана јер обавља више различитих функција. Она унутар корпорације међусобно усклађује све делатности које се тичу безбедности, континуитета и сигурности. Дакле, ефикасан систем корпоративне безбедности штити привредни субјект од свих врста угрожавања, шта омогућава доношење релевантних управљачких одлука (Милошевић, 2010:59-60).

Поједини аутори, износе да: „корпоративна безбедност представља стратешку функцију компаније, која има за циљ остварење сигурности пословног успеха корпорације, што подразумева: елиминацију свих ризика и угрожавања који могу утицати на пословне активности и остварење пословног успеха; свођење угрожавајућих учинака на најмању могућу меру; пословно функционисање у условима кризе, те превазилажење кризе и поновно нормално пословање”(Ivandić, Karlović, Ostojić, 2011:61).

Дакле, у теорији и пракси постоје бројни примери различитог појмовног одређења корпоративне безбедности, међутим до сада није понуђено свеобухватно и опште прихватљиво одређење овог појма.

Историјски развој корпорације показује да су се њена организација и унутрашњи односи мењали као и људско друштво, али да се задржао интерес као интегришући фактор свих чланова који јој припадају (Марковић, 2013:14). Међутим интерес није задржао само интегришућу функцију за чланове већ је наметнуо и потребу заштите, што представља нуклеус савремене корпоративне безбедности. У данашње време корпоративна безбедност подразумева заштитеност свих елемената релевантних за функционисање корпорације у односу на интерне или екстерне изворе претњи. Савремена функција корпоративне безбедности је вишедимензионална и у принципу зависи од важеће законске регулативе државе у којој се реализује. Поред тога, поље деловања корпоративне безбедности условљено је, између осталог, делатношћу којом се бави компанија, обимом затупљености информационих технологија у пословању, бројем и структуром запослених итд.

Организациона структура компанија, а нарочито међународних корпорација, условљена је великим бројем фактора који се односе на различите пословне активности, територијалну заступљеност и др. У том контексту, ако је корпорација присутна у великом броју земаља, неопходно је да примењује дивизиони модел организационе структуре¹, где је пословање подељено по регионима или државама. Насупрот томе, уколико је пословна активност корпорације везана за ужи простор, географски посматрано, онда се организациона структура прилагођава главним функцијама корпорације.

Без обзира на модел организационе структуре пословног субјекта, корпоративна безбедност има одређено место и улогу, међутим не може се говорити о унапред познатој позицији функције унутар компаније (Миггау и

¹ Састављен је од низа аутономних организационих јединица које функционишу са одређеним степеном самосталности.

McKim, 2003:637). Дакле, у централи корпорације се успоставља функција корпоративне безбедности, а зависно од врсте и облика пословне активности, организационо и функционално се уређује функција корпоративне безбедности.

Основна функција корпоративне безбедности је заштита имовине, запослених и пословања компаније, што омогућава реализацију планираних пословних циљева. Због тога је поменута функција остала идентична од момента настанка корпоративне безбедности до данас. Међутим, дешавања у окружењу које су се биле условљене политичким и економским променама добрим делом су измениле и прошириле делокруг послова које обухвата корпоративна безбедност односно њену функцију. Евидентно је да се услови пословања корпорација перманентно мењају, а то се посебно убрзава развојем информационих технологија. Ове екстерне промене условиле су да се и функција корпоративне безбедности трансформише аналогно томе. Дакле, модерне функције корпоративне безбедности односе се на:

- превенцију настанка штете по компанију,
- заштиту лица имовине и пословања,
- континуитет пословања.

Превенција настанка штете по компанију

Под појмом превенције најчешће се подразумева сет мера и радњи које се предузимају ради предвиђања, предупређивања и спречавања губитака, у случају појаве конкретних безбедносних претњи. Спречавање испољавања неке негативне појаве, представља императив за сваку организацију, јер се на тај начин избегавају губитци.

Област безбедносне превенције превасходно се односи да традиционалне видове заштите државе, њеног поретка и безбедности грађана уопште. У том контексту изградњу и развијање безбедносне превентиве потребно је усмерити на правни, научни и организациони аспект и то кроз следеће задатке:

- дефинисати националне интересе,
- дефинисати политику безбедности,
- организовати стручну и свеобухватну безбедносну превентиву као посебну безбедносну целину на државном нивоу,
- организовати и јачати безбедносну превентиву у свим, а нарочито у најзначајнијим сферама државе и друштва,
- правно одредити појмове који се тичу безбедности (угрожавање безбедности, прецизно одредити појмове безбедност, сигурност, итд.),
- остварити трајну политичку и економску стабилност друштва,
- усмерити се на интегрисање у Европску унију и њен систем безбедности,
- јачати све компоненте националне безбедности на свим нивоима,
- јачати безбедносну превентиву као посебну целину безбедности,
- законски одредити потребан број и профил кадрова за обављање послова безбедносне превентиве,
- одредити послове безбедносне превентиве и њихов обим,
- одредити економски оквир безбедносне превентиве, итд. (Ракић, 2010:27-28).

Имајући у виду овако постављене задатке безбедносне превенције на државном нивоу, са аспекта корпорације истичу се делатности у склопу превентивне функције корпоративне безбедности. Наиме, потребно је да се на основу дефинисаних циљева корпорације, успостави одговарајућа политика и стратегија корпоративне безбедности са основним задатком да помогне организацији у остварењу постављених циљева. На основу тога дефинише се стратегија безбедносне превенције, у којој се одређују њени задаци и обим деловања, кадровски и економски ресурси.

Посебан сегмент безбедносне превенције представља и тзв. превенција губитака. То подразумева превентивне мере имају за циљ да унапред отклоне могући губитак (нпр. злоупотребу положаја) и спрече сам покушај кривичног дела пре тренутка његовог настанка. С тим у вези, једна од превентивних мера је контрола и провера прошлости кандидата за запослење у компанији, шта заједно са са другим релевантним подацима о кандидату (биографија кандидата, резултати тестирања) чини битне информације које помажу служби за људске ресурсе да донесе квалитетне одлуке. Ова радња се мора проводити у складу са важећим законима државе у којој компанија послује.

Заштита лица имовине и пословања

Први корак у дефинисању система заштите треба да буде анализа безбедносне ситуације, односно безбедносна процена, јер на тај начин ће се доћи до сазнања о интерним и екстерним изазовима ризицима и претњама. Сходно томе одредиће се адекватан систем безбедносне заштите компаније.

Поред класичних метода заштите као што је физичко обезбеђење, техничко обезбеђење, заштита од пожар и сл, пред корпоративну безбедност поставља се задатак организовања низа сложених и комплексних радњи у циљу заштите компанијских интереса од криминалних активности као што су: индустријска шпијунажа, прање новца, корупција, злоупотреба положаја и други.

Сам систем физичко-техничке заштите, како у домену корпоративне безбедности, тако и у другим безбедносним оквирима, један је од основних концепата заштите. Овакав систем заштитенајчешће подразумева низ мера и радњи како би се спречио: незаконит улазак уштићени простор, приступ опреми или другим ресурсима, затим оштећење имовине и средстава, као и евентуална повреда лица (запослених, клијената, посетилаца).

Континуитет пословања

Континуитет пословања представља својеврсни план управљања ризицима, а у новије време то је једна од функција корпоративне безбедности. Управљање континуитетом пословања укључује решења и мере кризног менаџмента и стратегије опоравка од несрећа. Основни циљ процеса управљања континуитетом пословања је одржавање редовног стања/пословања, односно отклањања дисконтинуитета у што краћем року, јер застој у пословању узрокује финансијске губитке и друге нефинансијске проблеме са којима се организација суочава. Смањење времена дисконтинуитета у периоду трајања кризе,

односно прекида у свим или појединим пословним процесима, један је од приоритетних задатака.

Континуитет пословања укључује и израду одговарајућих планова за управљање у кризним ситуацијама, а обухвата: планове евакуације, планове минимизирања штете, комуникације у време кризе и друго. Коначно, активности које се спроводе у случају да дође до испољавања ризика и његове евентуалне ескалације, осигуравају несметано функционисање и у ванредним ситуацијама и раде на санирању насталих губитака. Управљање континуитетом пословања треба да дефинише одговарајући оквир за успостављање система отпорног на могуће интерне и екстерне претње.

Корпоративна безбедност на простору Западног Балкана

У бившим социјалистичким земљама укључујући и Социјалистичку Федеративну Републику Југославију (СФРЈ), заштити привредних субјеката није се поклањала значајнија пажња, пошто су предузећа према тадашњој законској регулативи припадала радничкој класи. Сходно томе, службе обезбеђења у предузећима биле су усмерене на заштиту предузећа од екстерних ризика и претњи. Законом о основама друштвене самозаштите² регулисани су организација, права и дужности службе обезбеђења, а сва предузећа су морала имати организовану службу заштите, а остале организације и заједнице уређену службу физичко-техничког обезбеђења објеката.

Године 1986. донет је Закон о систему друштвене самозаштите³, којим је претходни пропис стављен ван снаге, а истим је дозвољена могућност да се у спровођењу мера физичко-техничке заштите могу користити услуге регистрованих предузећа за вршење послова физичке и техничке заштите објеката. Поред тога, дефинисао је да две или више организација могу заједнички организовати вршење заштите објеката. Оваква концепција била је лоша и неефикасна (Петровић, 2007:249).

Распадом СФРЈ и почетком грађанског рата на том простору урушио се тадашњи систем друштвене самозаштите⁴, који је претстављао основни концепт заштитне у свим сегментима друштва. Формирањем нових држава, на простору претходне СФРЈ, започео је процес транзиције у свим сферама, а то је, између осталог, подстакло развој приватног сектора безбедности у овим државама. Услуге које нуде новоформиране агенције из ове области углавном су везане за физичко и техничко обезбеђење привредних, јавних и других објеката, банака, заштиту личности, те транспорт вредносних пошиљки и новца.

За разлику од економски развијених држава, организација и имплементација система корпоративне безбедности у државама Западног Балкана је у

² „Службени гласник Социјалистичке Републике Србије“, број 39/73.

³ „Службени гласник Социјалистичке Републике Србије“, број 14/86.

⁴ Закон о систему друштвене самозаштите престао је да важи доношењем Закона о престанку важења одређених закона и других прописа *Zakon o prestanku važenja određenih zakona i drugih propisa*, „Службени гласник Републике Србије“, број 18/93)

почетној фази. Наиме, целокупан недржавни сектор у овим региону карактерише неуједначеност, односно корпоративна безбедност је знатно неразвијенија у односу на приватну која све више доживљава експанзију и често је ангажована за реализацију појединих безбедносних функција у привредним и непривредним субјектима.

Недржавни сектор безбедности у Републици Србији нормативно-правно је регулисан 2013. године доношењем Закона о приватном обезбеђењу⁵ и Законом о детективској делатности⁶.

У закону о приватном обезбеђењу дефинисани су послови приватног обезбеђења, лиценце, начин вршења приватног обезбеђења, овлашћења службеника (провера идентитета, преглед лица и предмета, привремено задржавање лица и др.), означавање и представљање, евиденције, заштита података, надзор, казнене одредбе и прелазне и завршне одредбе.

Закон о детективској делатности наводи услове за обављање детективске делатности, овлашћења, обраду података, уговор, легитимације, ватрено оружје, начин прикупљања података, надзор, евиденције и заштиту података, казнене одредбе, прелазне и завршне одредбе.

Крајем 2001. године у Републици Северној Македонији извршена је реорганизација и трансформација државног безбедносног сектора и део запослених у МУП-у проглашен је технолошким вишком. Они су добрим делом нашли ново запослење у приватном сектору безбедности. Послови овог сектора у Републици Северној Македонији регулисану су одредбама више прописа, међу којима су најзначајнији: Закон о активностима личне и имовинске безбедности и Закон о оружју (Триван, 2012:203).

Сектор приватне безбедности у Македонији пружа стандардне услуге као што су: физичко обезбеђење банака, обезбеђење културних и спортских манифестација, обезбеђење привредних субјеката, инсталација и одржавање алармних система, транспорт новца и др. Поред тога, поједине приватне безбедносне установе пружају и детективске услуге. Спровођење правних норми у тој области контролише МУП и Комора за безбедност⁷.

Спектар услуга приватних безбедносних компанија у Републици Албанији нормативно је регулисан Законом 8770 „О чуварској и служби физичког обезбеђења“⁸ и Законом 8936 „О допуни Закона 8770“⁹ (Триван, 2012:201). Он дефинише питања личне заштите, обезбеђења транспорта новца и физичко-техничко обезбеђење, а дозволу за рад безбедносних организација издаје Министарство јавног реда.

Недржавни сектор у Албанији је неразвијен, што је једним делом и последица важећег законодавства. Наиме, правна регулатива одређује величину агенције за пружање услуга обезбеђења, на начин да број запослених у њима

⁵ „Службени гласник Републике Србије“, број 104/2013, 42/2015, 87/2018.

⁶ „Службени гласник Републике Србије“, број 104/2013, 87/2018.

⁷ Струковно удружење које организује полагање стручног испита, урђује кодекс професионалног понашања и др.

⁸ Донет 19. априла 2001. године.

⁹ Донет 23. маја 2001. године.

не може бити већи од 5% припадника полиција у Округу где агенција треба да послује (Триван, 2012:201).

Функционисање недржавног сектора у Босни и Херцеговини (БиХ), регулисано је на нивоу два ентитета и Дистрикта Брчко. По значају издваја се неколико нормативних аката као што су: Закон о агенцијама за обезбеђење лица и имовине и приватној детективској дјелатности у Републици Српској¹⁰, Закон о агенцијама и унутрашњим службама за заштиту људи и имовине¹¹, у Федерацији БиХ, Закон о агенцијама за осигурање лица и имовине и приватној детективској делатности¹².

Законским одредбама детаљније су уређена питања о: условима за оснивање предузећа за обезбеђење лица и имовине, права и обавезе приватног обезбеђења и приватних детектива¹³, обука припадника и др. За имплементацију Закона у ентитетима и Дистрикту Брчко донето је више подзаконских аката¹⁴.

Стање и развој недржавног сектора у БиХ уско је повезано са целокупном политичко-економском ситуацијом у тој држави.

Недржавни сектор у Републици Црној Гори нормативно-правно је регулисан са више закона од којих су најзначајнији: Закон о заштити лица и имовине¹⁵, Закон о детективским агенцијама¹⁶ и Закон о оружју¹⁷.

Законом о заштити лица и имовине уређује се делатност заштите лица и имовине коју не обезбеђује држава, затим услови и начин вршења послова заштите, те друга питања значајна за вршење послова заштите¹⁸. Делатност заштите обухвата следеће послове: (1) заштиту имовине и објеката од уништења, оштећења, крађе и других кривичних дела и прекршаја; (2) заштита природних богатстава и животне средине; (3) одржавање реда на јавним скуповима; (4) заштита лица од свих облика угрожавања њихове безбедности; (5) заштита ствари у транспорту (пратња новца, драгоцености и др.) и (6) заштита лица, имовине и објеката техничким средствима¹⁹. Ови послови могу се обављати искључиво на основу писаног уговора између наручиоца услуге и предузетника који обавља послове заштите. послове заштите, према овом закону могу обављати привредна друштва, друга правна лица и предузетник који је уписан у Централни регистар привредних субјеката²⁰.

Из изложеног је видљиво да се појам „корпоративна безбедност“ не помиње нити у једном од наведених закона, који регулишу недржавни сектор безбедности у државама Западног Балкана.

¹⁰ „Службени гласник Републике Српске“ број 4/2012.

¹¹ „Службене новине FBiH“ број 78, од 10.12.2008, 67/13.

¹² „Службени гласник Дистрикта Брчко БиХ“ број 27/04, 15/05, 37/05.

¹³ Детективска делатност није правно регулисана у Федерацији БиХ.

¹⁴ Правилник о обуци и полагању стручног испита за припаднике физичког и техничког обезбеђења и приватног детектива, Правилник о обуци и стицању сертификата о физичкој и техничкој заштити људи и имовине у Федерацији БиХ и др.

¹⁵ „Службени лист Црне Горе“ број 43/2018.

¹⁶ „Службени лист Црне Горе“ број 29/2005.

¹⁷ „Службени лист Црне Горе“ број 4/2015.

¹⁸ Закон о заштити лица и имовине, члан 1.

¹⁹ Исто, члан 8.

²⁰ Исто, члан 2.

Закључак

Делокруг савремене функције корпоративне безбедности значајно се разликује у односу на њене почетке. Данас је корпоративна безбедност у развијеним економским системима организована као самостална пословна функција компаније и има за циљ свеобухватну подршку остварењу компанијских интереса кроз послове заштите лица, имовине и пословања компаније. У том контексту може се рећи да делокруг рада корпоративне безбедности прожима све сегменте пословања компаније.

У компарацији са стањем у развијеним земљама корпоративна безбедност у државама Западног Балкана је у великом заостатку у сваком погледу (нормативни-правном, организационом, кадровском итд.). Анализирајући целокупни недржавни сектор безбедности у овом региону видљива је неуједначеност. Наиме, док је корпоративна безбедност знатно неразвијена, приватни сектор безбедности је у експанзији и често се ангажује у вршењу појединих безбедносних послова у компанијама (физичко-техничко обезбеђење и др.).

Углавном у пословним субјектима у државама Западног Балкана не постоје организационе јединице које се баве корпоративном безбедности, већ се у већини компанија остварују поједине функције корпоративне безбедности кроз ангажовање унутрашњих ресурса или склапањем уговора са специјализованим агенцијама. Поред тога, у законској регулативи која дефинише недржавни сектор безбедности у државама наведеног региона нигде се не помиње термин „корпоративна безбедност“. На овом простору су још увек присутни многобројни проблеми који могу имати значајан утицај на успорени развој и имплементацију корпоративне безбедности, а који су последица заједничког економског, политичког и правног наслеђа.

Сагледавајући стање корпоративне безбедности у државама Западног Балкана може се закључити да постоје бројне контраверзе у њеном поимању и имплементацији. С тим у вези мишљења смо да је један од основних разлога томе, недостатак одговарајуће правне регулативе. Надаље не треба занемарити ни чињеницу о непостојању свести у већини компанија о потреби успостављања функције корпоративне безбедности.

Литература:

1. Ivandić Vidović Darija, Karlović Lidija, Ostojić Alen (2011): *Korporativna sigurnost*, Udruga hrvatskih menadžera sigurnosti - UHMS, Zagreb, 2011.
2. Marković Slobodan (2013): *Korporativna i korporacijska bezbednost*, Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkatić, Novi Sad.
3. Marković Slobodan (2007): *Osnovi korporativne bezbednosti*, Fakultet za pravne i poslovne studije, Novi Sad.
4. Milošević Milan (2010): „Pojam i sadržaj korporativne bezbednosti, Zbornik radova, Fakultet za bezbednost i zaštitu, Univerzitet Sinergija, Banja Luka.

5. Murray Tonita i McKim Erica (2003): „Policija i sektor privatne bezbednosti: Šta donosi budućnost“, *Bezbednost*, broj 4, MUP Republike Srbije, Beograd, str. 635–646.
6. Petrović Dragan (2007) „Bezbednost u školi i korporativna bezbednost“, *Bezbednost u postmodernom ambijentu (Zbornik radova)*, Centar za istraživanje nacionalne bezbednosti, Hanns Seidel Stiftung, Beograd, str. 246-255.
7. Rakić Mile, (2010): „Bezbednost u školi i ilibezbednosna preventiva, *Vojno delo*, jesen 2010, crp. 218-231
8. Stajić Ljubomir, (2008): „Izazovi korporativne bezbednosti u svetlu savremenog shvatanja bezbednosti“, *Zbornik radova*, Fakultet za pravne i poslovne studije, Novi Sad, str. 54-70.
9. Stajić Ljubomir, (2008): „Pravni okvir privatne bezbednosti“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta*, Novi Sad, broj 1-2, str. 373-390.
10. Stevanović Obrad i Stajić Ljubomir (2015): *Bezbednosni menadžment*, Pravni fakultet, Novi Sad,
11. Trivan Dragan (2012): *Korporativna bezbednost*, Dosije studio, Beograd.
12. Zakon o osnovama društvene samozaštite, „Službeni glasnik Socijalističke Republike Srbije“, broj 39/73.
13. Zakon o sistemu društvene samozaštite, „Službeni glasnik Socijalističke Republike Srbije“, broj 14/83.
14. Zakon o prestanku važenja određenih zakona i drugih propisa, „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 39/93.
15. Zakon o privatnom obezbeđenju, „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 104/2013, 42/2015, 87/2018.
16. Zakon o detektivskoj delatnosti, „Službeni glasnik Republike Srbije“, broj 104/2013, 87/2018.
17. Zakon o agencijama za obezbeđenje lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti u Republici Srpskoj, „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 4/2012.
18. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine, „Službene novine FBiH“ broj 78, od 10.12.2008, 67/13.
19. Zakon o agencijama za osigurawe lica i imovine i privatnoj detektivskoj djelatnosti, „Službeni glasnik Distrikta Brčko BiH“ broj 27/04, 15/05, 37/05.
20. Zakon o zaštiti lica i imovine, „Službeni list Crne Gore“ broj 43/2018.
21. Zakon o detektivskim agencijama, „Službeni list Crne Gore“ broj 29/2005.
22. Zakon o oružju, „Službeni list Crne Gore“ broj 4/2015.

CORPORATIVE SECURITY IN THE REGION OF WESTERN BALKANS

Summary: Appearance of corporative security is linked with certain social trends which produced the need for creation and establishing of appropriate protection of economic entities. In present conditions of business activities corporative security is a business function. It, as a security matter, implies establishing of an appropriate system of protection of corporations against all forms of threats, i.e., security of ownership, people and capital. Modern business entails a certain dose of risks for corporations, and it is exactly one of the tasks of corporative security to assess them, which presents the basis for their successful activities.

Corporative security is significant for countries in transition, as well as for countries aspiring to join the European Union, and it is extremely important for countries of the Western Balkans, whose development depends in a large degree on foreign companies and

their coming to this region. The problem for protection of companies is that forms and sources of threats constantly change, which requires large financial assets and adequate knowledge for their understanding and following.

Bearing this in mind, the subject of this paper is research and analysis of the appearance and development of corporative security, its function and state in Western Balkans. In fact, forms of threats to security of companies can be various; however, specific characteristics of this field are almost identical for all countries of Western Balkans.

Key words: corporative security, company, risks, state, Western Balkans